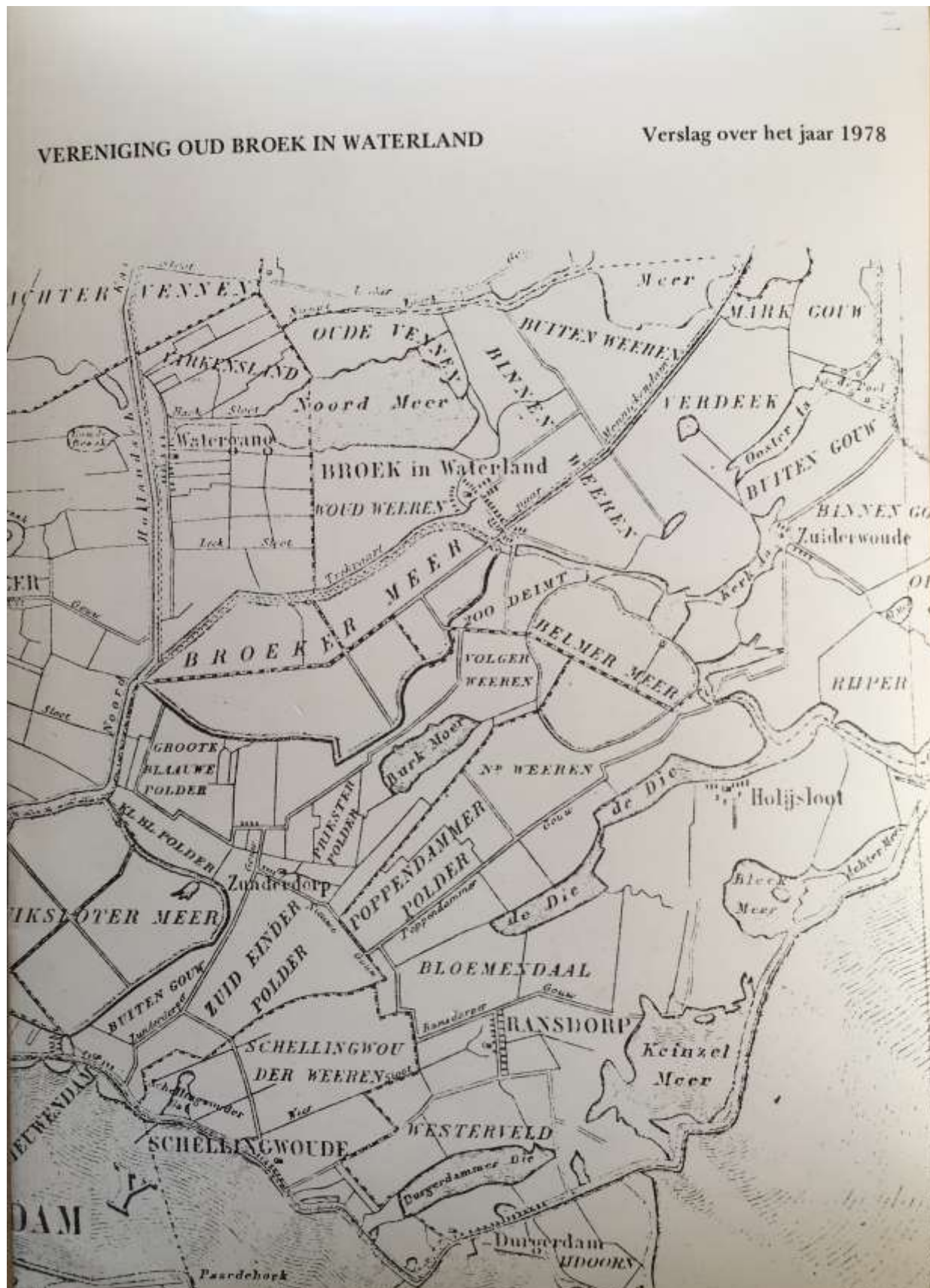

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1978

INLEIDING

Aan het begin van het jaarverslag over 1977 is aandacht geschonken aan de gewijzigde verhouding in het ledental tussen de echte Broekers en zij, die pas (lang) na hun geboorte Broek in Waterland als woonplaats verkozen. Gesteld werd dat het goed zou zijn ons deze verandering - een verschuiving naar meer 'import' - te realiseren en ons af te vragen of een aantal van de activiteiten niet meer dan voorheen op deze situatie diende te worden afgestemd.

Een extra aanleiding tot bezinning was gelegen in het feit dat in de jaarvergadering de heer J.P. Mars aftrad als voorzitter. Jan Mars is een van degenen geweest die in 1965 onze vereniging heeft opgericht en voor een belangrijk gedeelte haar gezicht heeft bepaald. Van de oprichters, die thans niet meer deel uitmaken van het bestuur, zijn Mars en dr J.W. Niemeijer bij uitstek de pijlers geweest waarop de vereniging bouwde en waardoor zij werd tot wat zij thans is: een niet meer weg te denken deel van de Broeker samenleving en van het verenigingsleven in de gemeente. In de jaarlijkse algemene ledenvergadering werden zij voor hun werkzaamheden gehuldigd en werd hen het enig mogelijke toegedacht: het erelidmaatschap der vereniging.

Het bestuur heeft zich beraden over de wijze waarop Oud Broek in de toekomst zou dienen te functioneren. Daarbij werd bedacht dat een vereniging als de onze op een andere wijze functioneert dan de meeste andere verenigingen. Het is moeilijker, bijvoorbeeld, de leden te activeren en in te schakelen voor bepaalde plannen. Er dient voor te worden opgepast dat de vereniging niet het etiket krijgt opgeplakt slechts een politionele functie te hebben ten opzichte van het behoud van het dorps- en landschapsschoon. Voorts is het voor het bestuur moeilijk te constateren of het door haar gevoerde beleid de instemming heeft van het merendeel van de leden.

Het bestuur acht het van belang het contact met de leden op een goede wijze te onderhouden; het mag niet zo zijn dat het bestuur maar zijn gang gaat, zonder dat voldoende duidelijk is of de leden het met de ingeslagen weg eens zijn.

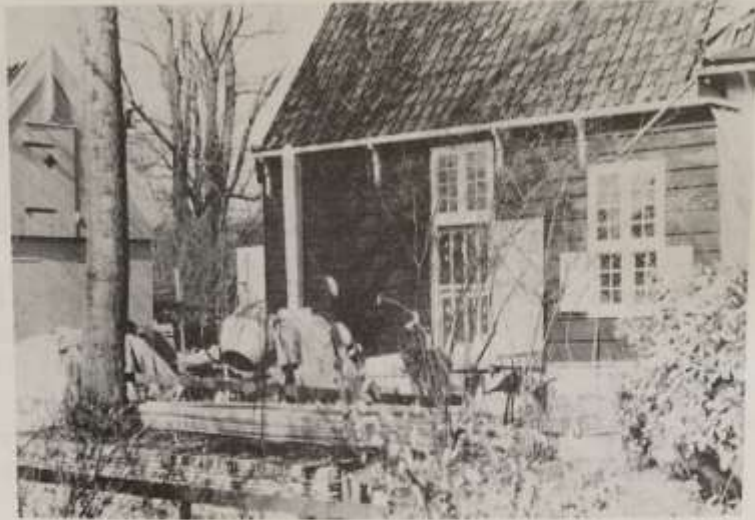
De gedachtenvorming over een en ander heeft in het lopende verslagjaar veel aandacht gekregen, doch is nog niet geëindigd.

RESTAURATIES EN VERANDERINGEN IN DE DORPSKERN

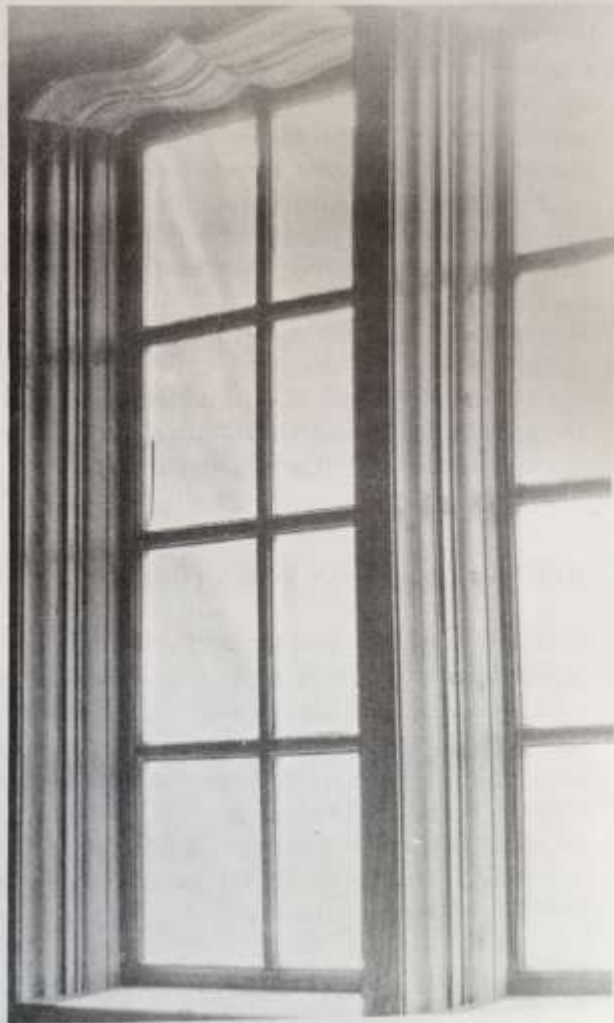
Dit jaar werd gekenmerkt door een bijzonder levendige restauratie-activiteit: negen huizen en schuren werden grondig aangepakt, terwijl de plannen gereed kwamen voor de restauratie van een drietal openbare gebouwen en minstens drie belangrijke woonhuizen. Daar naast is het verblijdend dat de bewoners van de dorpskom ook hoe langer hoe meer aandacht gaan schenken aan details als toegangsstraatjes en erfafscheidingen.

Zo werd het aan het Havenrak liggende erf van De Erven 34-36 voorzien van een eenvoudig 'boeren' hek, dat in deze open omgeving goed past en ter plaatse de rooilijn prettig accentueert.

De restauratie van het achterhuis van De Erven 16 werd voltooid. Interessant was de vondst van een 17de eeuws kruiskozijn, dat in de restauratie kon worden opge-

De Erven 16

17de eeuwse kruiskozijn

school aan het Roomeinde

nomen. Dit huis heeft een zeer bewogen bouwgeschiedenis achter de rug en er werd door de tijd veel aan geknoeid; eens was er een kaarsenmakerij in gevestigd, en het werd zelfs als pakhuis gebruikt. Als de restauratie van het voorhuis hopenlijk in 1979 gereed komt, zal ook dit huis een aanwinst voor het dorpsbeeld blijken te zijn.

Voor het gemeentehuis aan De Erven werd een plan voor restauratie en uitbreiding gemaakt. Bij het doorgaan van dit plan zal de situatie aan de achterzijde sterk veranderen; de bouwsels aldaar, waaronder het gebouwtje dat in de vorige eeuw ten behoeve van Het Witte Kruis werd gezet, zullen dan voor het merendeel moeten verdwijnen.

Door dat het oude Diaconiehuis aan het Leeteinde zijn definitieve bestemming als dorpshuis heeft gekregen, is de toekomst van de oude school aan het Roomeinde bijzonder onzeker geworden. Wij vrezen dat er in de nabije toekomst gekozen zal moeten worden tussen of behoud van dit gebouw uit 1883, of het bebouwen van het terrein met een of meer woningen. Hoewel het gebouw geen voorbeeld van bijzonder fraaie architectuur genoemd kan worden, zou het zeer betreurd moeten worden als hier voor in de plaats woningbouw in historische trant zou komen. Daarvoor is de oude school (met haar vroegere houten veranda) de Broekers te lief!

Rest ons op het Roomeinde de nieuwe schuur te noemen, die verrees tussen de nummers 27 en 29-35. Gelukkig bleef een deel van de fraaie doorkijk op het achterliggende land gespaard.

Aan de overzijde van het Dee, langs het Leeteinde, vonden dit jaar geen restauraties plaats. Een door de P.T.T. ingediend plan om het stenen telefoongebouwtje aldaar te vergroten, werd op advies van de Begeleidingscommissie 'Beschermd

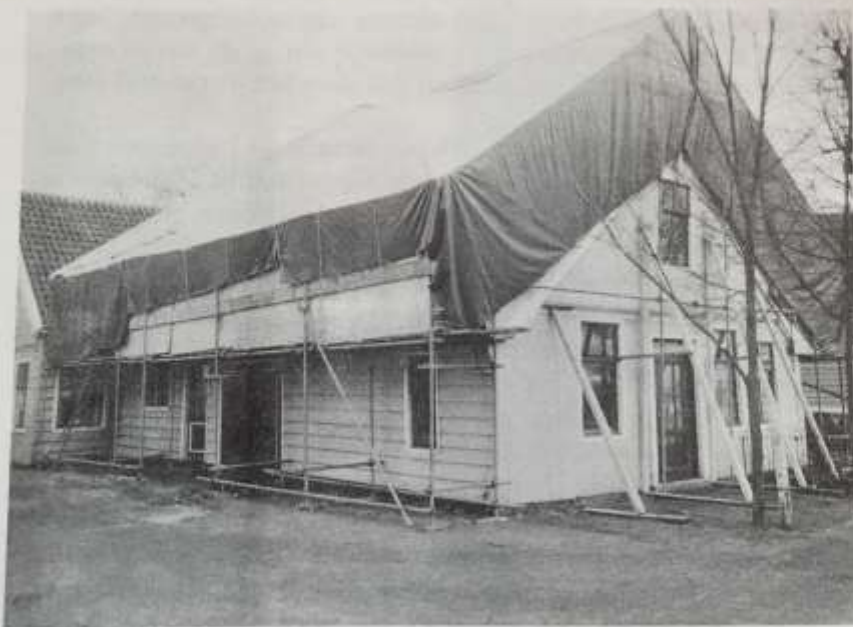
dorpsgezicht' door het gemeentebestuur afgewezen, omdat voor dit detonerende gebouwtje op het bestemmingsplan een andere plaats werd aangegeven. De plaats aan het Leeteinde is bestemd voor de bouw van een woning.

Met de voorgenomen restauratie van de kerk zal in het voorjaar van 1979 een begin worden gemaakt. In 1978 werd subsidie verleend voor het herstel van de westgevel en het dak. Inmiddels verleende het Prins Bernhard Fonds aan de Stichting Vrienden van de Broeker Kerk een subsidie van f 22.000,—. Voor het vervangen van het binnenpleisterwerk heeft de overheid thans helaas geen geld beschikbaar. Ten aanzien van de toren kan gemeld worden dat de gemeenteraad een credit beschikbaar stelde voor het opstellen van een restauratieplan. Met betrekking tot het herstel van het Kerkplein besloten gemeente en genoemde stichting tot het gezamenlijk financieren van een herstelplan, inclusief het behoud van het bomenbestand ter plaatse.

Met de restauratie van het pand Kerkplein 10 werd een aanvang gemaakt, waarbij de slechte staat van het monument tot een gedeeltelijke afbraak noodzaakte. Hierbij werd een (los) deurekalf met het jaartal 1669 gevonden, alsmede een timmermansmerk anno 1625. Helaas waren de omstandigheden er de oorzaak van dat de werkzaamheden geruime tijd stil kwamen te liggen. Het ontwerpplan belooft een verantwoorde restauratie van dit waardevolle hoekje.

Het uitgestelde onderhoud van het belendende huis en schuur, Havenrak 1, werd voortgezet. Interessant was hier de vondst van restanten van een fundering van middeleeuwse kloostermoppen. Deze vondst, en het aantreffen van dergelijke moppen in de fundering van Kerkplein 10, geeft aan dat deze hoek van het Havenrak reeds in vroege tijden bebouwd was.

De vernieuwing van het hoge dak van de voormalige stolpboerderij Havenrak 9-11 werd dit jaar bijna voltooid. De restauratie van het woonhuis Havenrak 37-39 kwam gereed.

Kerkplein 10

Havenrak 9-11

Havenrak 37-39

Jaagweg 1

Met de restauratie van het pand De Laan 18 werd begonnen. In de voorgevel werd het restant van een deurkalf gevonden met het jaartal 1593, het oudste tot nu toe. Aan het einde van het jaar was het huis onder de kap. Bij De Laan 44 werd aangevangen met de bouw van een nieuwe werkplaats.

Restauratieplannen voor twee grote huizen aan De Laan (nrs. 22-28 en 38-42) werden bij de gemeente ingediend. Als deze ambitieuze plannen eens zullen zijn uitgevoerd, zal dit buurtje belangrijk in aanzien zijn gestegen.

Nu het gevaar van sloop van het pand Jaagweg 1 is afgewend (wat hebben we daar voor gevochten!) kon de voorgevel worden opgeknapt: een grote verbetering. De verbouwing van Zuideinde 2 van winkel tot woonhuis gaf weer eens duidelijk aan dat ook dit deel van het dorp nodig onder het werkterrein van de Begeleidings Commissie 'Beschermd dorpsgezicht' moet gaan ressorteren.

BOMENBESTAND

Een belangrijke taak van onze vereniging is het helpen beschermen van het fraaie Broeker bomenbestand.

Ingevolge de suggestie van een onzer bestuursleden verzocht het gemeentebestuur aan Staatsbosbeheer een onderzoek in te stellen naar de gevreesde iepenziekte. Het resultaat hiervan was ontstellend: in de gemeente werden 180 aangetaste bomenesignaleerd (Broek 122, Zuiderwoude 48, Uitdam 10). Dit betekent dat vrijwel het hele iepenbestand ten dode is opgeschreven. De eigenaars of gebruikers van de terreinen waarop de gemerkte bomen stonden, werden door Staatsbosbeheer aangezegd binnen een maand deze te vellen of te ontschorsen.

Wij betreuren het dat herhaalde attendering in het verleden geen eerder ingrijpen tot gevolg heeft gehad.

Wij hopen in 1979 met het gemeentebestuur te overleggen hoe herbeplanting kan worden bevorderd.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1978

CONTACTEN MET ANDERE ORGANISATIES

De Begeleidingscommissie 'Beschermd dorpsgezicht', waarvan een der leden zitting heeft op voordracht van het bestuur van onze vereniging, vergaderde dit jaar zeven maal. Vrijwel alle besproken onderwerpen zijn elders in dit verslag ter sprake gebracht. Hoewel de vergaderingen openbaar zijn, wordt daar vrijwel geen gebruik van gemaakt. Het is zeer te betreuren dat de zitting hebbende vertegenwoordigers van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, die de laatste jaren al door tijdgebrek verstek lieten gaan, met ingang van 1979 geen deel meer zullen uitmaken van de commissie.

Het bestuur van de Stichting Vrienden van de Broeker Kerk, waarin twee van onze bestuursleden zitting hebben, vergaderde eenmaal met een vertegenwoordiger van het Architectenburo Rappange.

Naar aanleiding van de subsidietoezegging van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg werd besloten dat de Kerkvoogdij opdracht zal verstrekken tot het maken van een bestek. Ten aanzien van het herstel van het Kerkplein werd besloten om de helft van de kosten voor het maken van een plan te financieren indien de gemeente de andere helft voor haar rekening neemt.

Met onze zusterverenigingen Oud Monnickendam, Oud Edam, Suyderwou's Historie en met de Vereniging Hendrick de Keyser werden publicaties uitgewisseld. Op 23 september vertegenwoordigden twee onzer bestuursleden de vereniging op de reünie ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van Oud Edam. Ook met de Stichtingen 'De Broeker Gemeenschap' en 'Het Broeker Huis' werd contact onderhouden.

COLLECTIE EN PUBLICATIES

Voor de verzameling prenten, boeken, kaarten e.d. van de vereniging was 1978 een schraal jaar: er konden slechts enkele aanwinsten worden ingeschreven. Tegenover de 34 nummers van 1977, de 26 van 1976 en de 33 van 1975 betekent dat een aanmerkelijke teruggang. Het nu verworvene beperkte zich tot een aantal afbeeldingen uit het tijdschrift 'De Prins' van de jaren 1913, 1916, 1917 en 1923. Merendeels laten deze de ontreddering van onze streek en ons dorp zien kort na de watersnood van 1916; andere illustraties brengen de stijltuin van P. Heiloo in de Dorpsstraat, het Havenrak met de Erven, de Onafhankelijkheidsfeesten van 1913 en het 60 jaar getrouwde echtpaar Gerrit Oud - Trijntje Bijtjes (in 1923) in beeld.

De Broeker Bijdragen verschenen drie maal. Nr. 15, met als onderwerp 'Het interieur van Ditmarsch' huis' was een vervolg op de in 1977 gepubliceerde afbeelding van dat beroemde huis. Aan de hand van een teruggevonden boedelinventaris van 1833 kon de schrijver Dr. J.W.Niemeijer een rondgang door het huis maken en tenslotte concluderen dat de inrichting wel een royale indruk maakt, maar niet het beeld oplevert van een uitgesproken weelde.

Nr. 16 verscheen ter gelegenheid van de herdenking van de drooglegging der drie Waterlandse meren: Broeker-, Buiksloter- en Belmermeer, in 1978 juist 350 jaar geleden. Het nummer bestond uit een herdruk van een artikel dat W. van Engelenburg 50 jaar geleden schreef voor de Provinciale Noord-Hollandse Courant, onder de titel: voor drie eeuwen. De redactie voegde aan het

oorspronkelijk ongeïllustreerde verhaal een drietal afbeeldingen toe.

In december kwam nr. 17 der Broeker Bijdragen uit, waarin A.P. Bruigom onder de titel 'Het oude raadhuis' de geschiedenis te boek stelde van de twee voorgangers van het huidige gemeentehuis, te weten het gebouw dat aan de brugzijde tegen de kerk aan gebouwd was, en de opvolger daarvan: het pand dat nu als kosterij bekend is. Bovendien publiceerde dezelfde auteur een drietal bouwkundige prenten uit 1812, die gedetailleerde weergaven zijn van resp. de voor- en achtergevel en de plattegrond van het huis Ditmarsch.

In ongeveer één jaar tijd driemaal een artikel met nieuwe vondsten over 'het schoonste gebouw benoorden het IJ'! En dan te denken dat een jaar of vijf geleden nog werd aangenomen dat daarover niets bekend was. Zo zullen misschien ook van andere huizen in Broek nog wel eens historische documenten tevoorschijn komen. In één geval is dat in feite onlangs al gebeurd; het resultaat van die ontdekking zal te zijner tijd zeker een plaats krijgen in de Broeker Bijdragen. Nu in het verslagjaar het totaal der verschenen nummers meer dan 100 pagina's groot is, zijn er plannen gemaakt met de telkens apart gelegde gedeelten van de oplaag een verzamelbundel samen te stellen. Misschien dat deze in 1979 voor leden van 'Oud Broek' verkrijgbaar kan worden gesteld. Zeker zal niet iedereen een exemplaar kunnen bemachtigen, want er is slechts voorraad voor 100 bundels.

Ter gelegenheid van het bezoek van een aantal leden aan het huis van de familie Dekker, Havenrak 17, werd onder alle leden een extra publicatie verspreid. Hierin werd door de heer en mevrouw J. Dekker een geïllustreerde beschrijving gegeven van de lotgevallen van het huis en de op het erf gedane bodemvondsten. De Nieuwsbrief verscheen eenmaal.

DIVERSEN

Op 2 juni 1978 vond de jaarvergadering plaats. Na het huishoudelijk gedeelte hield drs. H.A. Heidinga, wetenschappelijk medewerker van het Instituut voor Prae- en Protohistorie van de Universiteit van Amsterdam een boeiende inleiding, met lichtbeelden over de historische geografie van Broek in Waterland en omgeving. Eens te meer werd duidelijk hoe toepasselijk de naam van onze streek is en met hoeveel inzet, moeite en inventiviteit uit een groot deel van het waterland is gewonnen.

Met enig leedwezen heeft het bestuur kennis genomen van het besluit van de Gemeenteraad het archief van de gemeente onder te brengen in het te vormen streekarchief te Purmerend. Dit besluit - dat met name de penningmeester persoonlijk aan het hart ging die met grote inzet gedurende lange tijd heeft gezorgd dat het archief op orde werd gebracht - was wellicht onvermijdelijk tegen de achtergrond van de toenemende intergemeentelijke samenwerking.

Met meer instemming werd kennisgenomen van het besluit van Gedeputeerde

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1978

Staten van Noord-Holland het beroep van Burgemeester en Wethouders van Broek in Waterland tegen de weigering een verklaring van geen bezwaar af te geven ten behoeve van een bouwplan aan De Erven, ongegrond te verklaren. Gedeputeerde Staten bleken in grote lijnen het standpunt van de Vereniging te delen.

Het bestuur is voorts verheugd over het weer frisse aanzien van het weidementje aan het Keerngouw, na een schilderbeurt door een der leden.

LANTARENPALEN PLAN

Dankzij de medewerking van de Technische Dienst Kring Monnickendam gelukte het de eerste gegoten kunststenen lantaarnpaal toch nog op de dag van de Algemene Ledenvergadering op 2 juni recht tegenover de Leerkamer geplaatst te krijgen. Kort daarna werd de electriciteit aangesloten en sedertdien is het effect van de paal met de koperen kap en de lichtopbrengst te beoordelen.

Op 24 november vond een onderhoud plaats van drie onzer bestuursleden met het College van Burgemeester en Wethouders, waarbij het totale project bespro-

ken werd. Het was verheugend te bemerken dat Burgemeester en Wethouders in beginsel positief tegenover de plannen staan. Echter, de algemeen bekende financiële situatie van de Gemeente zal realisering ervan slechts mogelijk maken wanneer ook Gedeputeerde Staten van oordeel zijn dat de huidige verlichting aan vernieuwing toe is. Burgemeester en Wethouders hebben de Technische Dienst verzocht een onderzoek in te stellen naar het eventueel benodigde aantal lantaarnpalen. Het is de bedoeling dat na ontvangst van deze gegevens de zaak in de gemeenteraad wordt besproken. Het is te wensen dat het niet al te lang zal duren voordat opdracht gegeven kan worden voor de vervanging van de bestaande verlichting en ons dorp een historisch verantwoorde en aan zijn karakter aangepaste straatverlichting zal krijgen.

BESTUUR

In het begin van dit verslag is reeds aandacht geschonken aan het aftreden van de voorzitter J.P. Mars. Diens hamer werd overgenomen door de heer W.D.T.D. Wiarda. De heer A.P. Bruigom gaf zijn medebestuurleden te kennen het penningmeesterschap te willen beëindigen. Gelukkig voegde hij daaraan toe dat dit niet betekende dat hij ook zijn bestuurslidmaatschap beëindigde. In de voorziening van de functie van penningmeester werd in het verslagjaar nog niet voorzien. Voorts heeft de heer J. van der Snoek gemeend uit het bestuur te moeten treden. Met hem verliest het bestuur weer een van de oprichters van de vereniging, die vooral in de laatste jaren met veel inzet en enthousiasme zijn taak heeft vervuld.

Het bestuur vergaderde vijf maal, waarbij een grote verscheidenheid aan onderwerpen ter tafel kwam, welke voor het grootste deel in dit verslag vermeld zijn. Per 31 december bedroeg het aantal leden 262 (1977: 263).

Het bestuur was aan het einde van 1978 als volgt samengesteld:

W.D.T.D. Wiarda, voorzitter,
M.H. Hoek, secretaris, Roomeinde 13, tel. 1751,
A.P. Bruigom, penningmeester,
Zr. J. Crouse, ledenadministratie,
Mr. K. Michielsen,
R. Plas,
J.J. van der Sluys,
J. van der Snoek.

Bankrelatie: Rabobank Broek in Waterland, rek. nr. 31.07.02.194
(postgiro v/d bank 20 31 06).

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1978

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN OVER 1978

Subsidie van Min. van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	f 2000,—	Bijdragen restauraties (project Kerkplein)	f 2190,50
Contributies	f 2977,50	Onderhoud Nesje	f 65,—
Diverse inkomsten	f 67,92	Bijeenkomsten	f 101,—
		Kantoorkosten (w.o. porti f 257,75) (drukwerk f 201,66)	f 459,41
		Contributies en ver- zekeringen	f 173,29
		Publikaties (w.o. druk Broeker Bijdragen f 671,35 Jaarverslag f 707,20 Extra publikatie f 41,80)	f 1420,35
		Diverse kosten (w.o. Contributie inning f 100,— Bankkosten f 33,67 Diverse kosten f 211,10)	f 344,77
		Saldo positief	f 291,10
	<u>f 5045,42</u>		<u>f 5045,42</u>

BALANS PER 31 DECEMBER 1978

Bank	f 543,72	Kas	f 133,31
Tentoonstellingsmateriaal	f 1,—	Vooruit ontvangen contributies	f 20,—
Te ontvangen bankrente	f 22,92	Te betalen bankkosten	f 33,67
		Kapitaal per 1-1-1978	f 89,56
		Saldo positief per 31-12-1978	f 291,10
			f 380,66
	<u>f 567,64</u>		<u>f 567,64</u>